

LINNAD JA ALEVID

EESTI LINNADE LIIDU HÄÄLEKANDJA

Väljaandja: Eesti Linnadeliit, Tallinnas --- Vastutav toimetaja: V. Smetanin
Toimetus ja talitus: Eesti Linnadeliit, Tallinn, raekoda

Ilmub 10 korda aastas

II aastakäik

Hind 25 senti

Nr. 5/6

Juuni-Juuli

1929

Sisu: V. S. Ülevaade linnade rahanduse korraldusest välisriikides. — V. S. Märkmeid linnade eelarvete ja aruannete nomenklatuuri kohta. — H. N. Materjaliks eelarvete-aruannete nomenklatuuri reformi küsimuse arutamisel. — Revue Internationale des Sciences Administratives.

Ülevaade linnade rahanduse korraldusest välisriikides.*)

v. s.

Belgia.

Büdzetti toitvate kulude liigitus.

Maksudest ja koormatustest ammutatud tulud.

Üldreeglina kõikide kogukonna koormatuste aluse ja kõrguse määrab volikogu kindlaks. Volikogu otsus maksu võtmise asjus kuulub ringkonna-nõukogu kinnitamisele ja Kuninga heakskiitmisele, väljaarvatud ainult juhtumid, kus on tegu lisamaksudega riigimaksule — kuni 25 sendi suuruses. Viimasel juhul piisab ringkonna-nõukogu kinnitamisest.

Peale maailmasõda riikliste kui omavalitsuste maksude seadust on muudetud mitu korda.

Viimane tähtis muudatus hakkas maksma 1. jaanuarist 1929.

Kuni 31. dets. 1928. linnaomavalitsuste tähtsamad tulud koormatustest olid järgmised:

I.

Maksud tarbeainetelt.

Iseseisvad kogukondade tarbeainetmaksud, milliseid võeti jookidelt, toidu- ja kütteenainetelt jne., kaotati 18. juuli 1860. a. seadusega. Sellesse tuludeliiki kuulusid:

- 1) sisseveomaks,
- 2) väljaveomaks,
- 3) transiidimaks,

- 4) lisamaks riiklikule tarbeainemaksule,
- 5) tarbeainemaksu alla kuuluvate ainete laomaks,
- 6) tarbeainetemaks teatavate ainete produtseerimiselt ehk ammutamiselt vastavas kogukonnas,
- 7) tempelmaks kviitungitelt,
- 8) osa konvoeerimise kuludest ja kogukonna heaks mõistetud trahvid ja konfiskeerimised.

Tulude kaotuse kompenseerimiseks loodi eri „Kogukonna Fond“, kuhu läks osa sissetulekuid aktiisidest ja tollidest üksikute ainete pealt.

II.

Maksud kulude katteks.

Kohalikule kollektiivile tehtud tööde kulude tasumine võib esilduda kogukonna eelarves kolmel viisil:

- 1) ajutise erakorralise maksu näol kogukonna kapitali kulu tasumiseks, mis tehtud suuremate tööde teostamiseks nagu — kanalisatsiooni ehitamine, uulide sillutamine, ümberplaneerimine jne.
- 2) koraliku maksu näol teede ja valgustuse kulude tagasimaksmiseks.

*) Järg (v. nr. 4, mai 1929).

- 3) volikogu poolt kindlaksmääratud tariifi järgi tasu tööde eest, millised tehakse ainult kodanikkude palvel (desinfektsioon, mustuse väljavedu).

Esimest liiki ajutiste maksude võtmine on laialt levinenud uute elamiskvartalite ehitamise- või vanade saneerimise puhul, milliseid suureulatuslisi aktsioone kogukondadel on võimalik võtta ette seetõttu, et seadus õigustab neid võõrandama ter- vete vööde ehk tsoonide kaupa. Peale selle võetakse sellesse liiki kuuluvaid makse ka avalikkude teede ehitamise, laiendamise või pikendamise puhul ja kaudseid makse kanalisatsiooni, uulide sil- lutamise jne., kulude katteks. Kuna neid makse võib võtta ainult pärast ehituste lõpuleviimist, tähendab kulutatud kapitali kustutamiseks, võetakse kuni selle ajani vastavaid otsekoheseid makse kapitali intresside tasumiseks. Teise liiki kuulu- vatest igaaastastest maksudest on laialt levinenud järgmiste maksude võtmine — teede,- fasaadide,- pinna- jne. Võtmise viisi järgi neid makse võib liigitada kahte suurde gruppi: ühed — vastavalt fasaa- dide arenemisele, pindala ehk maja või iga korra pindala järgi, teised — proportsio- naalselt katastri tulule.

III.

Maksud isikutelt mitmesu-
guste olelus-avalduste
puhul.

- a) Olelusmaks ehk maks hotellide või pansionide tubade üürimise puhul.

See maks esineb lisamaksuna riigi maksule. Tähtsam selles liigis on lõbus- tusmaks. 31. dets. 1925. a. seadusega loodi uus korraldus lõbustusmaksu alal, millega seda maksu riigistati suurel mää- ral. Iseseisvat lõbustusmaksu kogukon- nad võivad võtta nüüd ainult tantsupidu- delt, pallidelt, koerte võidujooksudelt ja laululindude võistlustelt, kuna muude lõ- bustuste pealt, nagu teater, kino jne. maks kuulub lõvi osas ($\frac{3}{4}$) riigile ja ainult $\frac{1}{4}$ kogukonnale. Peale selle kogukonda- dele on jäetud õigus võtta lisamaksu riigimaksule, harilikult kuni 25 senti, kuid erakordselt kogukonna kulude vähene- mise kompenseerimiseks, mis tekkinud maksu riigistamisega suuremal määral.

IV.

Maksud varandusilt, mida võe- takse omandusakti sõlmi-
misel.

- a) Maks uutelt ehitisilt ja ümberehi- tusilt.

Maksunormi kõrgus oleneb täiesti vo- likogust. Maksu võetakse vastavalt uue ehitise kubatuurile või kubatuuri arvu suurenemisele ümberehituste puhul. Mõ- nikord maksu võetakse osalt vastavalt kubatuurile, osalt vastavalt tuluvusele katastri-tulu ehk väärtuse järgi.

- b) Maks mööbli ja kinnisvara üleimi- neku puhul uutele omanikkudele. Need maksud kuuluvad täiesti riigile ja kogu- kondadele pole jäetud lisamaksude võt- mise õigust.

V.

I g a a s t a s e d m a k s u d i s i k u t e l t
või varandusilt.

Maksud teooria järgi riigile peaksid kuuluma kõik maksud isikutelt, kogukon- nale aga reaalsed maksud. See põhimõte on enamvähem teostatud ka Belgias ja seepärast pole olemas iseseisvat kogu- konna tulumaksu ega omavalitsuse maksu kapitalilt. Kogukonnad saavad teatava osa erilistest, riigi tulumaksudest sisse- tulnud summadest ja neil on õigus võtta ka lisamaksu.

Kinnisvara maksu riik võtab katastri tulu järgi nii hoonestatud, kui ka hoonestamata kruntidelt. Riik annab ko- gukonnale $\frac{1}{10}$ sissetulnud summast, kuna kogukonnad on õigustatud võtma lisa- maksu kuni 60 centimi (erakorralistel juhtumel kuni 80 centimi).

V a l l a s v a r a m a k s u n riigimaks, mida võetakse igasuguse kapitali inves- teeritud tuludelt. Mõnedest selle liigi maksudest saavad ka kogukonnad osa või võivad võtta ka lisamaksusid. Näi- teks — aktsiate kupongide maksu tulust. Sellele maksule lisamaksu võtmise õigust kogukondadel ei ole. Samuti saavad ko- gukonnad 0,2 osa maksust kaubanduse, tööstuse, põllumajanduse ettevõtetesse investeeritud kapitali tuludelt ja peale selle neile on jäetud õigus võtta lisamaksu — normaalses suuruses 60 centimi ja erakorralisel juhtumil — 80. Muudest kõnealuse liigi maksudest kogukonnad ei saa osa.

Kommersantide, töösturite, põllumees-
te ja vaba elukutseliste isikute tulud lan-
gevad erilise elukutsemaaksu
alla. Ka sellest kogukonnad saavad
0,2 osa ja võivad võtta lisamaksu kuni
60 resp. 80 centimi.

Elukutsemaaksu võetakse palga-
liste ja pensioneeritud isikute tuludelt;
üksikute omavalitsuste osa kindlaksmää-
ramine ja jaotamine sünnib „Kogukon-
dade Fondi“ kaudu. Kogukonnad ei saa
võtta lisamaksu, vaid võivad võtta selle
asemel erimaksu nende territooriumil
palgast ja pensionist elutsevatelt isiku-
telt. Maksu kõrgus ei tohi ulatada vee-
randini elukutse maksust. Maksjate ni-
mekirjad koostatakse riigimaksuameti
poolt maksukohustuste deklaratsioonide
põhjal. Maksude sissenõudmist toimivad
kogukonnad.

Mis puutub teistesse, sellesse liiki
kuuluvatesse maksudesse, siis neid kas-
seerib riik sisse, võttes omavalitsustelt
4% sissenõudmise kulu katteks.

Üldtulumaaksust, kui isikumak-
sust, kogukonnad ei saa osa, sest arva-
takse et see pole seotud kogukonnaga,
vaid tal on rohkem üleriikline ja ka rah-
vusvaheline iseloom. Mitmesuguste tu-
lumaksu liikide võtmine on Belgias tsent-
raliseeritud, nagu rida teisigi makse, mil-
lest kogukonnad saavad teatava osa.

Tähtsamatest maksudest võiks mai-
nida veel järgmisi.

Autodemaks kuulub riigile. Mak-
susummast riik reserveerib omale $\frac{11}{20}$ osa,
 $\frac{2}{20}$ saab ringkond omale (maksumaksja
elukoha järgi), $\frac{1}{20}$ langeb kogukonna ka-
suks (maksumaksja alalises elukohas),
 $\frac{3}{20}$ moodustavad erifondi, mis tuleb jaot-
tamisele ringkondade ja kogukondade
vahel proportsionaalselt nende poolt teh-
tud teede ehitamise, parandamise ehk
korrashoiu kuludele.

Kivisöökaevandustelt võe-
takse maksu riigi kasuks, $\frac{2}{10}$ maksust
moodustavad erifondi, mida jaotatakse
kogukondade vahel proportsionaalselt
kaevandustest saavutatud kivisööe hul-
gale.

Riigile kuuluvad veel maks sõidu-
riistadelt, mängudelt, kihlveo
ja koerte maksud. Kogukonnad
võivad määrata neile lisamaksu lisacen-
timi näol.

Ülaltoodud maksude loetlusest näeme
et kodanikkude maksustamine on Belgias
tugevasti tsentraliseeritud. Vaadeldes linn-
nade eelarveid selgub, et maksudena sis-
setulnud üldsummast linnade lisacenti-
mid ja osad, mis nad saavad riigilt, mood-
ustavad:

Suuremates linnades ja kogu- kondades	— 70%.
Väiksemates linnades ja kogu- kondades, kus kogukondade iseseisvad maksud peaaegu puuduvad, ja kus ka ülesan- ded väiksed	90—100%.
Üksikuis tööstuslikkes kogu- kondades, kus olemas mitme- suguseid eritööstuslikke makse	— 50%.

Üldreeglina aga võib öelda, et linnade
eelarvetes kogukonna-maksud moodus-
tavad kuni 30% maksudest saadud sum-
madest.

Kogukonna iseseisvate mak-
sude liiki kuuluvad:

- Maks teedesüsteemi peale kuluta-
tud summade tagasimaksmiseks.
- Olelusmaks ja maks hotellide ja
pensionide tubade üürijailt.
- Maks teenivailt isikutelt.
- Maks aurukütte generaatorite
pinna pealt.
- Maks mootorite pealt.
- Maks tubaka ja viinamüügi kohta-
delt.
- Maks hoonestamata kinnisva-
ralt.

Avaliku õiguse seisukohast kõik ülal-
tähendatud maksud jagunevad Belgias
kahte liiki: otsesed ja kaudsed maksud.
Esimesse liiki kuuluvad maksud, mis
nõutakse iga aasta sisse pürgermeistri ja
nõunikude kelleegiumi otsusega nime-
lise maksulehe järele ja milliseid võib täi-
de saata pärast kinnitamist ringkonna
nõukogu poolt. Teise liiki kuuluvad mak-
sud, mida võetakse neil puhkudel, mil esi-
neb teatud fakt, mis õigustab maksunõud-
mist. Eraldamine on tähtis vastuvaidle-
miste ja sissenõudmiste puhul.

Peale tähtaega kogukonna otseseid
makse võib nõuda 5 aasta jooksul vastu-
vaidlemata korras sisse, kuna kaudsete
maksude suhtes sarnane õigus maksab

ainult ühe aasta jooksul; pärast seda tähtaega maksu võib nõuda veel ainult kohtukorras.

Vastulased otseste maksude puhul lähevad ringkonna Nõukogu otsustamisele, kaudsete maksude puhul aga kohusse.

Muud tulud.

VI.

Tulud omavalitsuse varandusilt.

Kogukonna varanduse koosseis on väga mitmekesine. Varanduse juuresotamisel ja võõrandamisel järgmised reeglid on maksvad.

Päranduste ja kinkide vastuvõtmiseks on vaja, et küsimus kaalutaks enne volikogus läbi ja esitataks ringkonna nõukogule seisukoha-võtmiseks, ning kuningale kinnitamiseks. Kui küsimusesoleva varanduse väärtus ei tõuse üle 5000 frangi, ringkonna nõukogu otsusest piisab. Volikogu otsus peab samuti olema vallas- või kinnisvara ostmiseks, milline otsus saadetakse ringkonna nõukogule seisukoha võtmiseks ja peale selle kuningale kinnitamiseks. Väiksemate varanduse ostud kuuluvad peale volikogu ainult veel ringkonna nõukogu otsustamisele. Sama vormalisus on nõutav kogukonna varanduse võõrandamise küsimuse lahendamiselgi.

Kogukonna kinnisvara müüakse harilikult avaliku enampakkumise teel. Vallasvara võõrandamine võib sündida peale volikogu veel ainult ringkonna nõukogu otsustega. Tulud varanduste ekspluateerimisest kantakse korralisse eelarvesse, kuna varanduse müügist saadud tulu — erakorralisse.

VII.

Rendid avalikkudelt kohtadelt-platsidelt.

Selle liigi tuludesse kuuluvad rendid platsidelt kaubahoonetes, laatadel, turul ja tapamajades, samuti ka kaubaladudelt avalikkudel teedel, silla- või rannamaks ja maksud kaalumise ja mõõtmise eest. Rendi võtmise viisi määrab volikogu kindlaks; otsus vajab ainult ringkonna alalise deputatsiooni heakskiitmist.

Avalikul enampakkumisel renditakse välja ajalehtede kioskid ja avalikkude sõidukite seisukohtade kasutamine.

VIII.

Tulud ettevõtete ekspluateerimisest või kontsessioonidest ja kogukonna monopolidest.

Kogukondlikkude ettevõtete ekspluateerimise õiguslikud kujud on järgmised:

- a) Otsekohene ja täielik ekspluateerimine kogukonna enese poolt.
- b) Üldkasuliku otstarbega ettevõtete ühine ekspluateerimine mitme kogukonna poolt — kogukondade sihtühisused.
- c) Ettevõtete ekspluateerimine eralgatusel, kuid kohaliku omavalitsuse kontrolli all. Tulude jaotus sünnib erilise kalkulatsiooni teel, kus võetakse aluseks kogukonna otsesel ekspluateerimisel oleva ettevõtte tulud.
- d) Avalikkude ettevõtete (vee, gaasi, elektri, tramm) kontsessioon erorganisatsioonile monopoolseks ekspluateerimiseks.

1. Otsese ekspluateerimise ettevõtted.

Sellaste ettevõtete asutamiseks on nõutav ainult volikogu otsus ja harilikult ankeet hädaohtlikkude ja ümbrust rüvetavate ettevõtete ellukutsumise puhul. Vahetult ekspluateeritakse tavaliselt gaasi, elektri, vee, transpordi matmiskontori ettevõtteid. Kogukonna esinduskogu poolt fikseeritud tariifid ei kuulu enam kõrgema instantsi heakskiitmisele ega kinnitamisele.

2. Kogukondade sihtühisused.

1922. a. 1. märtsi seadusega anti kahele ehk rohkem kogukonnale õigus moodustada sihtühisusi kindla kogukondliku huvi eesmärgiga ettevõtete ekspluateerimiseks.

Riik kui ka ringkonnad ehk ringkonnad, kelle piires asuvad kogukonnad, võivad võtta ettevõttest osa osanikuna. Eraisikud ja seltsid samuti võivad võtta niisugustest ühisustest osa, milleks on nõutav kuninga nõusolek. Niisuguste ühisuste asutamiseks nõutakse kuninga käsukiri, kes ühtlasi kinnitab ühisuse põhikirja. Tariifid kuuluvad kuninga kinnitamisele, ringkonna alalise deputatsiooni

arvamist ärakuulates. Aruanded esitatakse iga aasta kuningale kinnitamiseks.

Riigivalitsusel on õigus kontrollida iga aasta kõiki ühisuse operatsioone.

3. Kontrollialused eraettevõtted.

Selle ettevõteteliigi iseäralduseks on tasu kõrguse kindlaksmääramise viis, mida ettevõtte peab maksma kogukonnale ja mis oleneb ettevõtte tulust. Viimast võib omakord fikseerida olenevalt otsesel ekspluateerimisel oleva ettevõtte ekspluateerimise tulemustest, kui see ettevõtte esineb reguleeriva mõjuga.

4. Kontsessioon.

Kontsessiooni tingimused määrab volikogu kindlaks ja kinnitab ringkonna alaline deputatsioon. Maade andmine kontsessiooni alusel matmispaikadeks sünnib ainult volikogu otsusega, ilma et oleks vaja kõrgema asutise nõusolekut. Samuti ainult volikogu äranägemisest oleneb pinna määramine ja tasu fikseerimine kogukonna või avaliku hoolekande-komisjoni kasuks. Viimase komisjoni osa on sunduslik $\frac{1}{4}$ suuruses fikseeritud tasusumast.

Tööstuslikud ja kaubanduslikud ettevõtted, millistel puudub eriline üldkasuliku ehk avalikku ettevõtte iseloom.

Ehk küll puuduvad vormalised takistused sarnaste ettevõtete ellukutsumisel, tegelikult neid on siiski vähe. Anormaalsel sõjaaastatel neid kutsuti küll mitmete kogukondade poolt ellu, kuid peale terava tarviduse möödumist neid on järkjärgult likvideeritud.

IX.

Kogukonna ametnikkude poolt elaniku palvel ja huves täidetud avalikkude kohuste kulu tasumine.

Ärakerjadelt ehk väljavõtete pealt perekonnaseisuaktidest kohalikud omavalitsused võtavad tasu tariifi järgi, mis pandi maksma juba 1827. a. Selle maksu tulemused on naeruväärt väikesed ja ei kata kuidagi tõelikke kulusid. Kogukonnad on ka kohustatud andma igale elanikule, kes saanud 15 a. vanaks, isikutunnistuse. Isikutunnistuse väljaandmisega ühenduses olevate maksude normid määrati kindlaks 1926.

Mis puutub kogukonna valitsuse poolt toimetatavate allkirjade tõestamist ja mit-

mesuguste tunnistuste väljaandmist, siis vastava tariifi määrab kindlaks pürgermeister ja nõunikudest koosnev kolleegium ilma kõrgema asutise kinnitamiseta.

X.

Üldfondidest ammutatud tulud.

On olemas kaks üldfondi, kust iga aasta jaotatakse tulud kogukondade vahel: „Kogukondade Fond“ ja fond mille moodustab $\frac{3}{20}$ osa riikliku tulumaksu tulust.

A. Kogukondade fond.

1922. a. moodustati endistest kahest fondist — „Kogukonna“ ja „Erifondist“ üks „Kogukonna Fond“.

Kogukondade Fond saab iga aasta:

- 1) 100.650.000 franki dotatsiooni üldistest riigi tuludest. See dotatsioon suureneb iga aasta $2\frac{1}{2}$ miljoni frangi võrra.
- 2) Kogukondadele kuuluv osa elukutsemaksust, mis kinnipeetakse tasude, palga ja pensioni maksmisel. Juhusel, kui kogukondadele langev osa on alla 17 miljoni frangi, riigikassa kannab vahe.

Fondi summad jaotatakse kogukondade vahel järgmisel alusel:

- 1) $\frac{1}{10}$ vastavalt katastri tulule hoonestatud maaalalt,
- 2) $\frac{1}{10}$ vastavalt katastri tulule hoonestamata maaalalt,
- 3) $\frac{1}{10}$ vastavalt elanikkude arvule,
- 4) $\frac{1}{20}$ vastavalt kutsehariduse ja avaliku hoolekande kuludele viimasel, enne jaotamist, aastal.

Arvestamine kolme teguriga annab võimaluse jaotada summasid proportsionaalselt kogukondade tegelikule tähtsusele.

Kutsehariduse kulude võtmisega üheks jaotamise aluseks on tahetud ergutada kogukondi kutsehariduse levitamisele; avaliku hoolekande kulud aga on võetud aluseks seks, et kergendada eriti suuremate linnade ja tööstusringkondade hoolekandelist koormat, sest nagu tegelik elu näidanud maailmasõja ajal ja peale sõjaaastate on just neis kogukondis hoolekandelise abi tarvitajate arv kõige suurem.

B. Automaksufond.

Sellesse fondi tuleb nagu ülal juba tähendatud, iga aasta $\frac{3}{20}$ riiklikust automaksust saadud summadest. See fond jaotatakse iga aasta kõikide kogukondade vahel vastavalt nende viimase aasta kuludele teede ehitamiseks, parandamiseks ja korrashoiuks.

Fondi loomise eesmärk oli ergutada kogukondi uute teede ehitamisele ja olevate teede võrgu korrashoiule.

XI.

Erilised subventsioonid riigilt ja teise järgu omavalitsuse asutusilt.

Iga-aastased abirahad antakse riigi poolt algkoolide ja laste-aedade õpetajate palkadeks vastavalt tegelikule kule. Samuti tuleb riigilt iga aasta osaline abiraha tehniliste majapidamise ja kutsekoolide õpetajate palkade kulude katteks.

Juhuslikke erilise otstarbega abirahasi riik annab uute koolimajade ehitamise ja nende möbleerimise kulude katteks, üksikute tervishoidlikult hädaohlikumate linnaosade saneerimiseks ja ka uute linnaosade ehitamiseks. Ringkondade poolt antakse igaaastast abiraha, millist ringkonnad on seadusega kohustatud maksma — tasuta algkooli-õpilastele jagatavate õppevahendite muretsemise ja tagavara-õpetajate palkade osalise kulu katteks.

Vabatahtlikke abirahasid ringkonna valitsuse poolt antakse veel sotsiaalse töö ehk õpetuskulude katteks.

Juhuslikud abirahad.

Neid abirahasid antakse erakorraliste tööde teostamiseks, nagu sildade, koolide ehitamiseks, viimaste möbleerimiseks, linnaosade saneerimiseks jne.

XII.

Erakorralised tulud kapitalikulude katteks.

Esimeses järjekorras tuleb siin mainida tulusid laenudest. Volikogu otsused laenuetegemise asjus kuuluvad alalise deputatsiooni heakskiitmisele, samuti ka kuninga kinnitusele, juhusel kui laenu summa tõuseb üle $\frac{1}{10}$ hariliku eelarve üldsummast või igal juhul, kui laenu summa on üle 50.000 fr. Laenude piirid ja

kustutamisaeg pole seadusega piiratud, kuid mõnede ringkonna alaliste deputatsioonide poolt soovitatakse juhtnöörides võtta laenu kustutamise tähtajaks aja-järku, mille jooksul kavatsetud tööd suudaks anda kasuliku efekti. Sellaseks ajavälteks võiks olla 33 a., kooli inventaari muretsemiseks ehk teede ehitamiseks tehtud laenu kustutamiseks. Rahaturu normaalses seisukorras kogukonnad harilikult on teinud omi laenusid 66. aasta, üksikul juhtumil ka 75 aasta peale.

Kogukondade laenude realiseerimise kergendamiseks on kutsutud ellu eriasutis „Societe Anonyme du Credit Communal“ — „Kogukonna Krediidi Anonüümne Ühing“, mis asutati kuninga käsukirjaga 8. dets. 1860. a. Laenu soovijale kogukonnale selle seltsi liikmeks olemine on kohustav. Kogukonnad peavad omandama seltsi aktsiate-kapitalist (allakirjutama) 5% laenu summa suurusest. Viimaste aastate jooksul on aga Seltsi tagavara-kapitaalid võimaldanud nõuda aktsiate omandamist ainult 10% suuruses allakirjutatud summast. Seltsi kasud jaotatakse kogukondade vahel vastavalt tasutud kapitalile ja allakirjutatud summale.

Ühing muretseb kogukondadele laenusid sel teel, et

1) emiteerib võlakohustusi ja jaotab kohustuste realiseerimisest saadud summad laenu soovijate kogukondade vahel. Viimased tasuvad saadud laenu 33 ehk 66 a. jooksul.

2) võtab üle suuremate kogukondade poolt välja lastud obligatsioonid en bloc ja mahutab neid rahva hulka. Nii-sugune operatsioon on teostatav ainult suuremate kogukondadega, kellede laenu nõudmised on suured, mis lubab võtta ette ka iseseisvaid operatsioone.

Ühingu ellukutsumine oli tingitud osalt sellest asjaolust, et taheti kindlustada kogukondi rahandusliselt, abinõude tagajärjel, mis pandi 1870. a. maksma, nagu:

- 1) kogukondade tarbainete-maksude kaotamine,
- 2) kogukondade fondi loomine ja tähendatud maksude kaotamise kom-penseerimiseks,
- 3) anonüüm ühingu ellukutsumisega kergendada kogukondadele laenu-de tegemist erakorraliste tööde teostamiseks.

Osa, mida ühing edendas kogukondade rahanduse arenemises, on väga suur. Mitte ainult et ühing oleks piirdunud oma tegevuses selle eesmärgiga, milleks ta kutsuti ellu — aidata kogukondade krediidi küsimuste lahendamises kaasa — vaid määratud kapitalid, mis on koondatud ühingu käsutusse, on lubatud temale korraldada jõudsasti ka kogukondade rahandust korraliste kulude osas. Nii 1923. a. alates on kogukonnad õigustatud nõudma ühingult krediidi avamist neile suuruses, mis vastab kogukonnale kuuluvale osale riiklikest maksudest ja lisamaksu summale. Kogukonnad võivad tarvitada krediiti oma korraliste kulude kat-

teks $\frac{1}{12}$ -osalistes suuruses. Krediidi kindlustamiseks, kogukonnad annavad ühingule omalt poolt volituse et kõik kogukonnale kuuluvad osad riigi maksudest ja kogukonna lisamaksud kantakse riigi poolt otsekohe ühingu arvele.

Enne maailmasõda kogukonnad tarvitasid pikaajalist laenu 66 a., 33 a. ja 10 a. peale. Pärast sõda, kui raha kurs veel ei olnud stabiliseerunud, laenud olid 5—10 a., sest kodanikud ei riskeerinud panna raha pikemaks ajaks kinni. Kui aga 1926. a. raha kurs stabiliseeriti jälle, võeti uuesti tarvitusele laenude tähtajad 20, 30—60 aastat.

Büdjeti toitvate tuluallikate suhteline vahekord.

Järgnevas tabelis on toodud andmed 16 omavalitsüksuse kohta.

Tulude liik	Suured linnad				Tähtsamad kogukonnad				Keskised linnad				Töös-tuse kesk-kohad		Maa-asu-lad		Üld-kesk-mine
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
1. Riiklikud maksud, kogukonna osad ja lisamaksud	38	45	39	29	52	45	38	47	27	32	44	42	29	27	43	32	38
2. Kogukonna maksud	8	17	17	15	12	26	26	13	16	9	13	27	38	28	14	5	18
3. Tulud varandusilt	11	7	3	3	3	2	1	2	3	2	4	2	1	1	1	2	3
4. Rendid avalikkude platside kasutamise eest	2	1	2	2	5	1	4	2	6	8	4	6	1	2	4	2	3
5. Tulud ettevõtetest ja kontsessioonidest	26	13	21	27	6	2	5	16	7	17	10	2	1	4	1	2	10
6. Tulud kogukondade fondist	7	7	8	8	11	9	9	11	15	14	17	11	9	15	17	16	12
7. Abirahad ja subventsioonid ringkonna valits. ja riigilt	7	9	9	13	10	14	16	8	23	17	7	8	20	22	18	40	15
8. Mitmesugused tulud	1	1	1	3	1	1	1	1	3	1	1	1	1	1	2	1	1
	100%																

Võrreldes lähemalt seda tabelit näeme, et suurtes linnades tähtsamate tuluallikadena esilduvad lisad ja osad riigimaksudest ning ettevõtete ja varanduse eksploateerimine, kuna aga maakogukondades — kaks viimast tuluallikat annavad õige vähe. Abirahad ja subventsioonid riigilt ning ringkonna valitsuselt esinevad tähtsa tuluna väiksemates kogukondades; võib ütelda, et mida väiksem kogukond, seda suurema tähtsuse omab see tulu. Üldkeskmised suhtarvud näitavad et esikohal on osa- ja lisamaksud riigi maksudest (38%), siis kogukonna iseseisvad maksud (15%), tulud Kogukondade Fondist (12%) ja tulud ettevõtete eksploateerimisest (10%). Teised tuluallikad annavad võrdlemisi vähe 3% ja 1%.

Rahanduse süsteemi puudustena tuuakse Belgia kogukondade poolt ette kõige pealt seda, et riik on piiranud lisa kui iseseisvate maksude norme, sealjuures aga suurendanud ülesannete kogu. Selle tagajärjel mõnedel kogukondadel on võimatu täita omi ülesandeid. Kogukonnad ei saa neile kuuluvaid osi riigi maksudest õigel ajal kätte, samuti ka lisamaksu summe; riigi poolt võetav tasu maksude sissekasseerimiseks olla liig kõrge (4%) jne.

Ülalkirjeldatud maksusüsteem oli maksev kuni 1. jaanuarini 1929. Ettevõtetud muudatus puudutab rohkem detaile, kuna süsteemi põhialused jäid püsima.

Märkmeid linnade eelarvete ja aruannete nomenklatuuri kohta.

V. S.

Viimasel ajal on kerkinud päevakorrale eelarvete-aruannete nomenklatuuri muutmise küsimus, ja esinetud konkreetse kavaga („Linnad ja Alevid“ nr. 3.), kus juhtii tähelepanu praegu maksva jaotuse puudustele. Et küsimus on tähtis ja soovitatav probleemi mitmekülgne valgustus, siis alljärgnevatel ridadel katsume selgitada mõne põhimõtte, millele peab vastama iga eelarve-aruanne jaotus ning tuletada nendest konkreetseid aluseid, millistele võiks rajada — arvestades meie oludega ja tingimustega — kõnealuse nomenklatuuri reformi.

Esijoones tuleb jõuda selgusele, mis on eelarve meil väljakujunenud praktika ja maksva seaduse põhjal? Linnaseaduses ei leidu eelarve ülddefinitsiooni, vaid rida §§ 117—167 käsitab küsimust kuidas valmistada eelarveid ja täita neid, ja kuidas koostada aruandeid. Nende §§ põhjal võib öelda, et linna eelarve kujutab kogukonna esinduskogu poolt teatud ajajärgu peale ettenähtud loodetavate kulude ja tulude kalkultatsiooni, tähendab kogukonna rahanduse kava. Väljakujunenud praktika aga annab eelarvele kogukonna majapidamise kava tähtsuse, mida teostab — väiksemates linnades — tervelt ja vahetult linnavalitsus või — keskmistes ja suuremates — linnavalitsuse vastavad osakonnad. Võttes eelarvet sarnasena, kerkib üles järgmine küsimus: — kas peab eelarve kujutama väliselt ühte tervikut, või mehhaaniliselt üksikute tegevusalade eelarvete järjestikku, mis aga orgaaniliselt siiski üksteisega seotud? Kui võtta eelarvet ainult rahanduse kavana, siis ta võib olla ka ühe tervikuna, milline põhimõte on leidnud väljendust n. n. reaalse eelarve süsteemis. Samuti võib eelarve olla tervik, tähendab reaalse süsteemis koostatud, kui on tegemist väiksemate üksustega nagu vallad. Kui aga vaadata eelarvele laiemalt, arvestades sellega kui kogukonna üldmajapidamise kavaga, siis on otstarbekohane teine skeem — mehhaaniliselt järjestatud osadega.

Majapidamise tegevuskavana eelarve peab lubama kergesti orinteeruda üksikute tegevusharude seisus ja arenemises ning

pakkuma tõelist pilti tervest kogukonna majapidamise käigust ja seisust. See esildab aga nõudmise, et eelarve oleks kergesti ülevaatlik, mis võimalik ainult siis kui iga tegevusala kohta vastavas eelarve osas ära tähendatakse paralleelselt kõik selle osa kulud ja tulud. Niisugune talitusviis võimaldab ka kogukonna esinduskogule võtta kergesti seisukoha üksikute tegevusalade rahanduse külje kohta, samuti kui jälgida ja toetada linna üldmajapidamise harmoonilist arenemist. Ülevaatlikkus nõuab ka, et tuleb rajada eelarve brutto-põhimõtte alusele. Siin võib teha erandi ainult ettevõtte suhtes, sest kui raamatupidamine sünnib neis kaubandusliku printsiibi alusel, mis teostatud meil tegelikult, siis tuleb ka linna üldelarvesse paigutada ettevõtete nettosummad. Praegu meil maksev eelarve-aruande jaotus on ülevaatlik, on iga tegevusala kohta toodud brutto- kulud ja tulud, ning ka ettevõtted esinevad siin ainult nettosummadega. Tähendab, selle osa reformiks pole õieti mingit vajadust, küll aga sisulise jaotuse uuendamiseks. Üleminek reaalsüsteemile oleks suur murrang, võrreldes senise korraga ja raskendaks väga tagasivaadet ja võrdluse tegemist endiste aastatega. Iga reform on elujõuline, aktsepteeritav tegelikult ainult siis kui ta on rajatud eelmisele astmele, kui kujutav enesest viimase osalist arengut. Seda aga ei ole reaalsüsteemiga, mis on suur hüpe, ilma et ta peale eelarve trükkimiskulude kokkuhoiu pakkuks praktiliseks käsitamiseks rohkem soodustusi kui praegu maksev süsteem. Reaalse süsteemi paremus on vaid selles, et ta võimaldab hõlpsamalt jälgida kommunaal-poliitiliste põhimõtete teostamist ja käsitada linna rahandust kui tervikut ja kommunaal-poliitilist tähtsat tegurit. Kuid seda on võimalik saavutada meie senist paralleelsüsteemi muutmata. Reaalsüsteemi kokkuvõtet võib tuua eelarve seletuskirjas, kus see on kõige kohasem, ning täidab kõige parem oma osa.

Ülevaatlikkuse ja kommunaal-rahanduse poliitika huvides on tähtis, et eelarves oleks nähtav ka maksuobjektide

koormatus, mis eeldab omalt poolt nende objektide otstarbekohast ja süstemaatliku liigitamist. Samuti peaks eelarves toodama võrdluseks endiste aastate tegelike kulusid-tulusid, et oleks võimalik jälgida üksikute tegevusalade arenemist ja kontrollida eelarve kalkulatsioone. Sedaigi saavutatakse jälle kõige parem paralleelse süsteemiga.

Peale ülevaatliku pildi eelarve peab andma ka tõeliku pildi linna rahandusest ja üldse majapidamise seisukorrast. Seepärast on tarvilik, et eelarves ei tohiks esilduda summade kahekordne näitamine, sest sellega suurendatakse eelarve summat fiktiivselt, kuna ignoreeritakse ülevaatlikkuse ja tõelikkuse põhinõudeid.

Konkretiseerides ülaltähendatud põhinõudeid võime esitada eelarve suhtes veel järgmisi nõudeid:

1) et tulud erikapitali %%-dest, samuti laenude %% tasumine ja kustutus, amortisatsiooni-kulud tulevad näidata ainult vastavas eelarve osas, millega nad seotud orgaaniliselt, aga mitte ei moodustaks erilist peatükki kõikide eelarveosade, terve linna majapidamise kohta.

2) et riigi poolt seaduses fikseeritud suuruses ja kindlaksmääratud otstarbega antavad abirahad kantaks sellesse eelarve osa — tegevusala — peatükki, kuhu otstarb kuulub.

3) et läbikäivaid summe, nagu kaotatsioonid jne. ei võetaks üldse eelarvesse.

4) et ülevaade linna varandusliku ja võlgade seisuga kohta toodaks eelarve lisas vastavalt eelarve peatükkide järestikule.

5) et uuendusfonde tuleks luua igas tegevusalas, kus tegemist tööstusliku iseloomuga ettevõtetega ja kuluvate seadistega.

6) et laenud kantaks erakorralisest eelarvest ainult üks kord läbi.

7) et erakorralise eelarve osasse tuleks võtta tuludena tulud laenudest, fondidest, kinnisvara võõrandamisest, juhuslikud riiklikud abirahad jne., ja kuludena need väljaminekud, mis tehakse olevate ettevõtete ja sisseseadete laiendamiseks või uute asutamiseks, kogukonna varanduse-kapitaali või kinnisvara suurendamiseks jne.

Enne kui asuda konkreetse eelarve-aruanne kava juure, vaatame, kas ei leidu juba kusagil riigis tegelikus kommunalelus tarvituselolevat eelarve jaotamise skeemi, mida meie oludes võiks aktsepteerida ilma suuremate raskusteta. Pealiskaudsel vaatlemisel paistab et kõige otstarbekohasem oleks võtta üle, kui mitte tervelt siis vähemalt tähtsam osas Rahvusvahelise Linnade Liidu poolt käesoleval aastal Hispaanias ärapeatava kongressi linnade rahanduseküsimust käsitatavate referaatide kava. Selle kava väljatöötamisel on arvestatud maailma tähtsamate keskkohadega ja võttes seda aluseks, oleks meil võrdluse võimalus terve maailmaga. See kava avaldati „Linnade ja Alevite“ eelmises, 4. numbris, ja selle kordamine siin oleks seepärast üleliigne. Vaadates aga seda kava lähemalt, võttes ka kõiki tema häid külgi arvesse, paistab siiski, et ta on meie oludes liig avar, liig abstraktnine ja konstrueeritud väga laiulatuslikult, et võimaldada võrrelda ja analüüsida linnade rahandust mitmesuguste rahandussüsteemide juures. Peapuuduseks on aga see, et ta käsitab peamiselt tuluosa, kuna kulude liigi tulu puudub. Seepärast tuleb loobuda sellest kavast. Enam huvi pakub aga üksikute meie naaberriikide kui ka kaugemate riikide tähtsamate linnade eelarvete-aruannete jaotuste vaatlemine. Toome allpool andmed mõnedest linnadest.

Helsingi linna eelarve tulude ja kulude jaotus.

Tulud.

1. Laenud ja protsendid.
2. Tulutoovad õigused.
3. Tersvihoid ja haigeravitsus.
4. Vaestehoolekanne.
5. Õppe- ja haridusasutused.
6. Linna tehnilised alad.
7. Üldised tööd.
8. Puhtusehoid.
9. Puukontor.
10. Kaubamajad ja kaubaturg.
11. Linna kinnisvarad.
12. Mitmesugused tulud.
13. Omavalitsuse maksud.
14. Väljaspool eelarvet (ettenägemata tulud).
15. Kokku tulused.

Kulud.

16. Linna võlad.
17. Linna amet (Magistraat, Raekohus, Prokuratuur, Täidesaatev asutus, Kriminaal täidesaatev asutus, Arhiiv).
18. Kommunaalvalitsus (Linnavolikogu ja selle kantselei, Rahanduseamet, Sadamatevalitsus, Statistika kontor, Sotsiaalamet jne.).
19. Tuletõrje.
20. Politseiasutised.
21. Avalikud väljakäigukohad.
22. Tervishoid.
23. Haigeravitsus.
24. Vaestehoolekanne.
25. Kasvatustegevus.
26. Õppe- ja haridusasutused.
27. Linna tehnilised alad.
28. Avalikud tööd.
29. Puhtusehoid.
30. Tänavate ja kaide valgustus.
31. Puukontor.
32. Kaubamajad ja kaubaturg.
33. Linna kinnisvarad.
34. Pensionid ja toetused.
35. Mitmesugused kulud.
36. Väljaspool eelarvet (ettenägemata kulud).
37. Kokku kulusid.

Taani linnade Kopenhaageni, Fredriksbergi ja Gjentofte ühine jooksvate kulude eelarve jaotus.

Tulud.

- Möödunud aasta jääk.
- Ptk. 1. Maksud ja lõivud.
- „ 2. Matmisasjandus.
- „ 3. Linna maad, kinnisvarad ja metsad.
- „ 4. Turuasjandus.
- „ 5. Valgustusasjandus:
Gaasivabrik.
Elektrijaam.
- „ 6. Roobasteed.
- „ 7. Protsentide konto.
- „ 8. Mitmesugused tulud.
- „ 9. Mitmesugused omavalitsuse tegevused.

Kulud.

- „ 10. Administratsiooni kulud.
- „ 11. Pensionikapitali sissemaksud.

Ptk. 12. Hoolekandeesjandus:

Vanaduserent.
Ülalpidamine vanadekodus:
I. Vanade Linnas.
II. Helene Michaelseni Kodus.
Leskede ja laste toetus.
Invaliidide kulud.
Vaesteesjandus.
Üldine haigemaja.
Tööasutus „Sundholm“.
Lastekodu „Kildevang“ ühes filiaalidega.
Tiisikushaigete varjupaik Tagensvej juures.
Administratsioonikulud hoolekandeesjanduses.
Vanaduse toetused.

„ 13. Haigemajaasjandus:

Omaavalitsuse haigemaja.
Oresundi haigemaja.
Blegdami haigemaja.
Rudolph Bergh'i haigemaja.
Boserup'i sanatoorium.
Sundby haigemaja.
Balder'i haigemaja.
Bispebjärg'i haigemaja.
Laste haigemaja Tuglebakken'il.
Rekonvalescenz'i kodu (toibumiskodu) „Skjoldborg“.
Varjupaik „Gyvelholm“.
Eraldusmaja „Faarupgaard“.
Fr. Vilh, Hegel'i Mälestus.
Kulud, mis ei kuulu üksikutele haigemajadele.

„ 14. Vaimuhaigeteasjandus.

„ 15. Tervishoiuasjandus.

„ 16. Kooliasjandus.

„ 17. Politsei- ja vanglaasjandus.

„ 18. Linnainseneri Direktooraat.

„ 19. Veevarustus.

„ 20. Tuletõrje.

„ 21. Linna kindlad toetused.

„ 22. Mitmesugused väljaminekud.

„ 23. Väljakäigukohad ja supelusasutused.

Jääk järgmise aasta eelarvesse ülekandmiseks.

Stockholmi linna eelarve tulude ja kulude jaotus.

Jääk (kuludel puudujääk).

Ülemmaavalitsejaamet.

Elanikkude registriamet.

Magistraat ja Raekohus.
 Linnavolikogu, Linnavalitsus ja linnakantselei.
 Rahandusamet.
 Teenistuseamet.
 Kinnisvaraamet.
 Toetused 1923. aasta lepingu põhjal.
 Ehituseamet.
 Linnaplaaniamet.
 Tervishoiuamet.
 Vaeste hoolekandeamet.
 Töövahetalituse juhatus.
 Kohtuliku abi asutise juhatus.
 Karskuseamet.
 Pensioniameti teadete ja registreerimisbüroo juhatus.
 Mitmesugused toetused tööpuuduse juhul.
 Rahvakoolide direktsoon.
 Kutsekoolide juhatus.
 Lastekaitseamet.
 Statistika kontori juhatus.
 Raamatukogu juhatus.
 Stockholmi iluduse kaitse nõukogu.
 Liljevach'i kunstihoone juhatus.
 Tööstusettevõtete juhatus.
 Sadamajuhatus.
 Vabasadamaamet.
 Kaubanduse ja meresõiduamet.
 Palgalepinguamet.
 Tänavamet.
 Tapamaja ja kaubahoone juhatus.
 Surnuaiamet.
 Võõrad asutised.
 Summad volikogu käsutamiseks.

Võimlemise ja spordi juhatus.
 Puhtushoiu juhatus.
 Gaasi- ja Veevärgi juhatus.
 Tänavaraudteede juhatus.
 Töövahetalituse-asutise juhatus.
 Tapamaja juhatus.
 Keille' pargi juhatus.
 Robert Dickson'i asutise lugemiseruumide korralduseks.
 Käsitöölise ehitise juhatus.
 Karskusamet.
 Turu ja kaubamaja juhatus.
 Korterite vahetalitus.
 Alkohoolikute asutis.
 Statistika komitee.
 Öömaja juhatus.
 Pensionäride kodu juhatus.
 Kodukäsitöö seltsi juhatus.
 Väikelaste koolide asutamise seltsi juhatus.
 Kaubanduse- ja meresõidu-amet.
 Vabaõhumängude seltsi juhatus.
 Röhs'i kunst-kodukäsitöö muuseumi juhatus.
 Botaanikaiaia juhatus.
 Lastekaitseamet.
 Tööstuskooli juhatus.
 Väikekoolide seminar.
 Tütarlaste kaitsekodu juhatus.
 Lossimetsa valli juhatus.
 Vanadekodu juhatus.
 Apteeker Fredrik Mossberg'i sihtvaranduse juhatus.
 Kohtuliku abi asutis.

Göteborgi linna eelarve jaotus (1929. aasta eelarve järgi).

Oslo (Kristiaania) linna tulude ja kulude jaotus.

Göteborgi linna rahanduskamber.
 „ sadamajuhatus.
 Tänavate ja teede valitsemine.
 Veevärgi juhatus.
 Avalikkude rahvakoolide valitsus.
 Vaestehoolekande juhatus.
 Tervishoiuamet:
 1. jaoskond: üldine tervishoiuamet.
 2. „ linna „
 Avalik ja Sahlgren'i haigla.
 Linna laboratoorium avaliku Sahlgren'i haigla juures.
 Holtermann'i haigla.
 Lastehaigemaja.
 Sünnitusmaja.
 Haigete hoolekandeamet Källtrop'is.
 Suvisanatoorium Sandarna's.
 Nakkushaiguste haigemaja.
 Ekman'i haigemaja.

1. Tsentraal administratsioon.
2. Arve- ja maksuasjandus.
3. Ülemhoolekanne, alamvogtid jne.
4. Politsei-, kohtu- ja vangimajade asjandus.
5. Ehituse-, maamöödu ja reguleerimise asjandus.
6. Arhitekti kontor.
7. Tuletõrje.
8. Vee- ja kanalisatsiooni asjandus.
9. Teeasjandus.
10. Tänavatevalgustus.
11. Kirikuasjandus.
12. Kooliasjandus.
14. Raamatukogud.
15. Töökontor ja töötatööliskassad.
16. Hoolekandeamet.
17. Tervishoiuasjandus.
18. Haigemajad.

19. Omavalitsuse laduplatsid.
20. Omavalitsuse metsad ja pargid.
21. Turud ja kalakaubahooned.
22. Tapamaja jne.
23. Avalik kaalukoda.
24. Puhtusehoiu asutis.
25. Saunad.
26. Toetused kultuurilisteks ülesanneteks.
27. Toetused heategevatele asutistele.
28. Pensionikassad.
29. Kapitalide protsendid.
30. Amortisatsioon.
31. Kapitalide asutamiseks.
32. Maksude vähendamine ja kustutamine.
33. Mitmesugused.
34. Linna kassa bilanss.

R i i a.

(Tulud ja kulud on toodud paralleelselt).

-Korraline eelarve.

- Eelarve peatükid.
 Linnavalitsus.
 Sotsiaalne hoolekanne.
 Ehitusosakond.
 Ettevõtete osakond:
 Elektrijaam.
 Gaasivabrik.
 Veevärk.
 Aurulaevad.
 Kesktöökoda ja kanalisatsioon.
 Väljaminekud linna heakorrale.
 Kaubandusosakond.
 Kinnisvara.
 Mõisa- ja metsajaoskond.
 Haridusosakond.
 Kultuurosakond.
 Linnavolikogu poolt valitud joomise vastu võtlemise komisjon.
 Rahandusosakond.
 Maksujaoskond.
 Vaestelastekohus.
 Tervishoiujaoskond.
 Tööstusosakond.
 Tuletõrjejaoskond.
 Statistikabüroo.
 Perekonnaaktide registreerimine.
 Linnavolikogu revisjoni komisjon.
 Üürivalitsus.

Erakorraline eelarve.

V i i n.

(Kulud ja tulud on toodud paralleelselt).

- Ptk. 1. Keskvalitsus.
 „ 2. Maksuvalitsus.
 „ 3. Kogukonna varandused.
 „ 4. Kogukonna võlad.
 „ 5. Julgeolek.
 „ 6. Avalikud tööd.
 „ 7. Turud ja toitlusasjandus.
 „ 8. Tervishoid.
 „ 9. Hoolekanne.
 „ 10. Usuasjandus.
 „ 11. Haridus.
 „ 12. Mobilisatsioon ja sõjaväeasjandus.
 „ 13. Muud tulud ja kulud.

P r a a h a.

(Eelarves on kulud ja tulud toodud paralleelselt).

1. Keskvalitsus.
2. Sotsiaalne hoolekanne.
3. Tervishoid.
4. Avalik julgeolek.
5. Rahandus.
6. Haridus-, teadus-, kunsti-, usuasjandus.
7. Kinnisvarad.
8. Liiklemisteed.
9. Kogukonna ettevõtted ja asutised.
10. Surnuaiad, matmisasjandus.
11. Muud.

Saksamaal eelarvete-aruannete nomenklatuur on ainult üksikutes osariikides seadusega reguleeritud. Osariikide valdavas osas see on jäetud kogukonna valitsusele täiesti vabaks: nad võivad valida jaotust, milline paistab neile kõige otstarbekohasem. Selle tagajärjel linnade eelarvete nomenklatuur on väga mitmesugune, mis arusaadavalt raskendab väga linnadevahelist võrdlust. Kuid viimasel ajal on mitmelt poolt tulnud kuuldavale hääled, mis nõuavad siin põhjalikku reformi. Kuid siiski pakuvad huvi järgmiste linnade eelarved-aruanded.

F r a n k f u r t a . M.

(Kulud ja tulud on toodud paralleelselt).

Korraline eelarve.

- Ptk. A. Üldvalitsus.
 1. Pea- ja keskvalitsus.
 2. Statistikaamet.

3. Valimisteamet.
4. Majandusamet.
5. Tõuloomade pidamine.
6. Riiklised ülesanded.
7. Kiriklised ülesanded.
Kutse- ja kaubanduskohus.

Ptk. B. Politseivalitsus.

1. Riikline politsei.
2. Linna „

Ptk. C. Ehitusvalitsus.

1. Kõrgehitus.
2. Sügavehitus.
3. Asustamine.
4. Masinaamet.

Ptk. D. Ettevõtted.

1. Uuli- ja metsarandtee.
2. Veevärk.
3. Elektriijaam.
4. Elektri katseamet.
5. Gaasi vabrik (Hedderheim).
6. Sadam.
7. Tapamaja — loomahoov.
8. Turuvalitsus.
9. Pandiamet.
10. Kesktöökodjad piiratud töö-
võimega isikutele.
11. Linna hoiukassa.
12. Kanalisatsioon.
13. Prügi põletamisasutis.
14. Basalti tehas.
15. Tuletõrje.
16. Uulide puhastamise valitsus.
17. Veovoor.
18. Autoasjandus.
19. Supelasutised.
20. Pargid ja aiandus.
21. Matmise ja surnuaedadeamet.
22. Zooloogia aed.

Ptk. E. Koolid.

1. Koolivalitsus.
2. Koolid.
3. Kutse- ja ametikoolid.
4. Abirahad riigi ja erakoolidele.

Ptk. F. Kunst ja teadus.

1. Rahvaharidus, kunsti ja teaduseamet.
2. Linna arhiiv.
3. Raamatukogud.
4. Muuseumid.
5. Piltide gallerii.
6. Kunsti ja teaduse õppeasutised.

7. Toetused ülikoolile ja teatritele.

Ptk. G. Heakord.

1. Heakorraamet.
2. Noorteamet.
3. Tervishoiuamet.
4. Korterihooletamine.
5. Sport.
6. Tööbors.
7. Öigusteadline büroo.
8. Laste toitmine.
9. Toitlusamet.

Ptk. H. Rahandusvalitsus.

1. Raamatupidamine, rahandusvalitsus.
2. Raamatupidamine, maksuamet.
3. Kinnisvaravalitsus.
4. Linna mõisad.
5. Metsade valitsus.
6. Osavõtt tööstuslikke ettevõtetest.
7. Maksud.

Erakorraline eelarve.

L ü b e k .

Kulud ja tulud on toodud paralleelselt. Lübecki erilise autonoomse seisukorra tõttu eelarve erineb veidi linnade eelarvetest.

1. Senat ja kodanikud.
2. Riigi ja välisasjad.
3. Justiits.
4. Rahandus- ja maksuamet.
5. Ehitusasjandus.
6. Sisevalitsus.
7. Vangimajad.
9. Töö ja heakord.
10. Ettevõtted.
11. Sanatoorium ja meresupelusasutis — Travemünde.
12. Kirikud.
13. Haridus.
14. Kunst, teadus ja üldkasulikud ülesanded.
15. Haiglad.
16. Pensionid ja abirahad.
17. Majapidamise kava üksikute pp. kõvendamiseks.

Raamatus „Handwörterbuch der Kommunalwissenschaften“ N. E. Mueller soovib linnadele võtta tarvitusele järgmine jaotus.

1. Peavalitsus.
2. Riiklised ülesanded.
3. Politseivalitsus.
4. Ehitusamet.
5. Avaliku tervishoiu ja haigete ravimise valitsus.
6. Koolivalitsus.
7. Teadusliste, kunstiliste ja muude üldkasulikkude asutiste valitsemine.
8. Hoolekanne ja heakorra valitsus.
9. Vaesteamet.
10. Ettevõtete valitsus.
11. Rahandusvalitsus.

Huvi pakuks veel Budapesti, Amsterdami ja muude linnade eelarvete nomenklatuuride vaatlemine, kuid illustatsiooniks jätkub ka ülaltoodud skeeme.

Mis näeme siis nende linnade eelarvete kondikavadest? Kõigepealt seda, et on peetud silmas ülevaatlikkust ja praktilisuse vajadust. On arvestatud mitte nii palju teoreetilisi fiinasõiguslisi töid, kui praktilisi tarbeid, sest on ju, nagu juba tähendatud, eelarve rahanduse ja majapidamise kava. Kui neis linnades eelarvetaruandeid on reformeeritud, siis see on sündinud vaid osaliselt, sel määral, kui see on õigustatud kommunaalelu arenemisega ja selle intensiivsuse ja mitmekesisuse kasvuga, mis nõuab erilist väljendust. Arvestades seda ei tohiks ka meil teha suuri hüppeid, vaid võtta ette ainult väiksemaid muudatusi, et säilitada võrdlusevõimalust endiste aastatega teatavas ulatuses ja kõrvaldada praeguseid puudusi. Alljärgnevas toome katsena eelarve-aruanne nomenklatuuri, milline skeem vajab veel detaliseerimist mitmes osas, kuid seda võib teha siis, kui kava on omandanud juba üldjoontes enam-vähem kindla kuju.

Linna eelarve kava.

Peatükk 1.

Keskadministratsioon ja eriasutised.

- I. Linnavalitsus.
- II. Linnavolikogu.
  - a) Ettevalmistuskomisjonid.
  - b) Volikogu valimised.
- III. Linnakantselei.
- IV. Statistika ja perekonnaseisuaktide registreerimine.
- V. Vaestelastekohus.
- VI. Juriidiline-osakond.

Peatükk 2.

Rahandus.

- I. Rahandusosakond.
- II. Linnakassa.
- III. Hindamisjaoskond.

Maksud.

- IV. Valdamis-maksud.
  - p. 1. Hoonestatut kruntidelt ja ehitistelt.
  - „ 2. Tühjadelt kruntidelt.
  - „ 3. Tulumaks.
  - „ 4. Isikumaks.
- V. Tööstus- ja kaubandusmaksud.
  - p. 1. Ärimaks.
  - „ 2. Puhtakasumaks.
  - „ 3. Trahteriärimaks.
  - „ 4. Sildimaks.
  - „ 5. Käsikauplejailt.
  - „ 6. Kärudelt.
  - „ 7. Muud.
- VI. Toremusmaksud.
  - p. 1. Lõbustustelt.
  - „ 2. Hobustelt.
  - „ 3. Koerte pealt.
  - „ 4. Mootorpaatide ja laevade pealt.
  - „ 5. Jahtide, paatide ja süstade pealt.
  - „ 6. Jalgrataste pealt.
  - „ 7. Kortermaks.
  - „ 8. Muud.
- VII. Mitmesugused maksud.
  - p. 1. Oksjonitelt.
  - „ 2. Laskeriistade-lubadelt.
  - „ 3. ....
  - „ 4. ....
- VIII. Lõivud.
  - p. 1. Aktidelt.
  - „ 2. Plaanide kiinnitamiselt ja revisjonilt.
  - „ 3. Kantseleimaks.
  - „ 4. Kaalumismaks (kaalukoda).
  - „ 5. Muud.
- IX. Rendid.
  - p. 1. Kuulutuste ja reklaamkohtadelt.
  - „ 2. Lehemüügi kohtadelt.
  - „ 3. Saapapuhastajatelt.
  - „ 4. Kalasadama rent.
  - „ 5. Turakauplejailt.
  - „ 6. Muud.

- X. Riiklikud toetused määramata otsarveteks.
 p. 1. Piirituse ja viina ostulubadelt.
 „ 2. Trahterimaksu puudujäägi katteks.
- XI. Mitmesugused kulud ja tulud.
- XII. Linna kapitalide protsendid.
- XIII. Laenude tasumine ja % %.
- XIV. Kapitalide asutamine.

Peatükk 3.

Riiklikud ülesanded.

- I. Kaitseväe korterikohustus.
- II. Vangimajad.
- III. Riigikogu valimised ja rahvahäälletus.

Peatükk 4.

Tuletõrje.

- I. Linna tuletõrjekomando.
- II. Abirahad era-tuletõrje organisatsioonidele.

Peatükk 5.

Ehitus- ja tehniline ala.

- I. Ehitusosakond.
- II. Projekteerimisbüroo.
- III. Maamõõdu toimkond.
- IV. Teed, sillad, kaldad.
- V. Kanalisatsioon.
- VI. Prügilademed.
- VII. Avalikud aiad, pargid, puisteed, jalgrattasõiduteed, puukool, lillekasvatus.
- VIII. Uulide valgustus.
- IX. Uulide kastmine.
- X. Linna planeerimine.
- XI. Muud.

Peatükk 6.

Haridus.

- I. Haridusosakond.
- II. Kooliharidus.
 p. 1. Algkoolid.
 „ 2. Keskkoolid.
 „ 3. Kutsekoolid.
- III. Haridus väljaspool kooli.
 p. 2. Mitmesuguste haridusalaste

- gutsevate organisatsioonide toetamine.
- p. 3. Etendus õpilastele.
 „ 4. Rahvalikud loengud.
 „ 5. Toetusrahad ja stipendiumid.
- IV. Vähemusrahvuste avalikkude koolide ülalpidamine.

Peatükk 7.

Teadus ja kunst.

- I. Raamatukogud.
- II. Linna ajalooline arhiiv.
- III. Pedagoogiline muuseum.
- IV. Abirahad: a) teatritele,
 b) teaduslikkudele asutistele.
 c) kunstilistele asutistele.
- V. Kutse-nõuandekoht.

Peatükk 8.

Hoolekanne.

- I. Hoolekandeosakond.
- II. Laste hoolekanne.
 p. 1. Lahtine.
 „ 2. Kinnine.
- III. Täisealiste hoolekanne.
 p. 1. Lahtine.
 „ 2. Kinnine.
- IV. Vaeste ambulatooriumid.
 Mitmesugused linna hoolekandelised asutised.
- V. Laste päevakodud.
- VI. Lastekodud.

Peatükk 9.

Sotsiaalne heakord.

- I. Juriidiline büroo.
- II. Korteri inspeksioon.
- III. Töbörs.
- IV. Töökaitse.
- V. Linna öömajad.
- VI. Töötatöölise toetamine.
- VII. Töötatöölise toetamine.
- VIII. Muud.

Peatükk 10.

- I. Pensionid ja abirahad.
- II. Arstiabi linnateenijatele.

Peatükk 11.

Tervishoid.

- I. Tervishoiuosakond.
- II. Linna arst.
- III. Supelusmajad.
- IV. Pissuarid ja klosetid.
- V. Kaitserõugete-panemine.
- VI. Võitlus nakkushaigustega.
- VII. „ suguhaigustega.
  - p. 1. Ambulatoorium.
  - „ 2. Komblusvalvekoht.
  - „ 3.
- VIII. Võitlus tiisikusega.
  - p. 1. Ambulatoorium.
  - „ 2. Abirahad eraorganisatsioonidele.
- IX. Tervishoidlik inspeksioon.
  - p. 1. Tervishoiuarstid.
  - „ „ kuraatorid.
  - „ 3.
- X. Rinnalaste ja emade nõuandekohad.
- XI. Koolitervishoid.
  - p. 1. Kooliarstid.
  - „ 2. Kooli ambulatooriumid.
  - „ 3. Kooli hambakliinikud.
- XII. Desinfektsioon.
- XIII. Eraldusmaja.
- XIV. Lahkamiskamber.
- XV. Keemia-bakterioloogiline laboratoorium.
- XVI. Looma tervishoid.

Haiglad.

- XVII. Keskhaigla.
- XVIII. Nakkushaiguste.
- XIX. Naša- ja suguhaiguste.

Peatükk 12.

Linna varanduste kasutamise.

- I. Kinnisvara osakond.
- II. Linna majad ja muud ehitised. Nende remont.
- III. Krundid.
- IV. Liiva- ja kruusaaugud.
- V. Linna ümbruskonna metsad.
- VI. Muud.

Peatükk 13.

Linna ettevõtted.

- I. Elektriijaam.
- II. Veevärk.
- III. Gaasivabrik.
- IV. Tapamaja.
- V. Apteek.
- VI. Pank.
- VII. Turbatehas.
- VIII. Mõisad.
- IX. Mustuse väljaveovoor.
- X. Veovoor.
- XI. Ehitusmaterjalide ladu.
- XII. Viinapoed.
- XIII. Küttevarustus.
- XIV. Aurupesumaja.
- XV. Turud.
- XVI. Tramm.
- XVII. ....
- XVIII. ....

Peatükk 14.

Erakorralised kulud ja tulud.

Motiividest, mis õigustavad muudatusi praegu maksvas eelarve-jaotuses võiks mainida järgmisi:

Ptk. 1. Sellesse peatükki on toodud Ptk. 2 Statistikabüroo ühes perekonna-seisuaktide registreerimisega ja Vaestelastekohus.

Väiksemates ja keskmistes linnades nende asutiste tööd lasuvad linnavalitsuse ja tema kantselei peal, kuna ainult mõnes suuremas linnas nad esilduvad eriasutistena. Selleks, et üksikute linnade vastavad eelarve Ptk. oleksid võrreldavad oma vahel, tuleb koondada ühesuguseid kommunaal-ülesandeid. Peale selle, pole kuidagi õigustatud statistikabüroode ja vaestelastekohtute paigutamine ptk. 2 „sotsiaalpoliitiliste asutuste“ alla — neid ei või kuidagi võtta sarnastena.

Ptk. 2. Rahandusosakond on viidud Ptk. 1 Ptk. 2 üle kui alasse, millega ta seotud orgaaniliselt. Rahandust, kui eri-ptk. pole seni olnud meie eelarves, kuna sarnane tähtsam tegevusala on mitmel pool mujal, nagu Stokholmis, Göteborgis, Oslas, Viinis, Praahas, Frankfurt a. M. jne. eraldatud eri-ptk.-ni. Maksude liigitus samuti on uuendatud. Senini ei tehtud

meie eelarvetes vahet — maksu (kitsamas mõttes — Abgabe) lõivu, rendi, tagasimaksu, toetuse vahel vaid kõik need erineva iseloomuga tulud on kvalifitseeritud eelarvetes „maksudena“. Seepärast et kõrvaldada segadust sellel alal, uues tulude jaotuses on katsutud koondada vastavatesse erigruppidesse kõik need eriiseloolumuga tulud. Samuti on maksude alljaotuses kavetatud muudatus. Maksusid võib liigitada mitmest vaatekohast — kas otsesed ja kaudsed maksud, kas kogukonna iseseisvad või osa- ehk liisamaksud riigimaksudele, kas isiklikud või reaalmaksud. Need liigitused on liig üldise kujuga, ega paku tarvilikku ülevaadet maksuobjektide koormatuse jälgimiseks, mis aga kommunaal-rahanduse poliitika ajamisel on väga tähtis. Seepärast ka maksude liigitamises tuleb välja minna maksuobjektide loomust. Käesoleva aastase Rahvusvahelise Linnade Liidu Sevilla kongressi linnade tulude ja maksude jaotus, nagu juba ülalpool tähendatud, on ka liig avar jaotus ega kõlba meile. Saksamaal läbilõõnud maksude liigitus on järgmine:

- a) Valdamismaksud (Besitzsteuern), millisesse gruppi kuuluvad maksu- aluse tulu ning tema valdamisel olevad varandused. Valdamismaksud jagunevad omakord kahte liiki — isiklikud ja reaalmaksud.
- b) Liiklemismaksud, mille alla kuuluvad toimingud varanduste ülemineku puhul uutele omanikkudele.
- c) Tarvitusmaksud — maksud tarbe- ainetelt.
- d) Toreduksmaksud — sellesse gruppi kuuluvad lõbustusmaks, suurem osa makse loomade pealt ja muusika- riistade maksud.

Maksude jaotuse aluseks kavas on võetud eelmistes ridades toodud klassifikatsioon ja katsutud kooskõlastada need meie oludega.

Ptk. 5. Senini see ala oli eelarvetes „Heakorra“ grupi all märgitud, kõikjal välisriikides aga „heakorral“ on hoopis teine mõiste ja nimelt töötavate elanikkude kihtide olukorra parandamine ja seda reguleerivad abinõud ja asutised. Seepärast siin on muudetud ainult peatüki nimetus, kuna sisu on endine.

Ptk. 7. On eelmisest ptk. eraldatud kogukonnavalitsuse tegevus teaduse ja kunsti levitamise ja toetamise alal. Kogukonnavalitsuse tegevus sellel alal on ka mitmel pool mujalgi, nagu Saksamaal, Lätis, Oslos jne. koondatud eripeatükki.

Ptk. 6 ja 8 — on endine sisu korraldatud teises järjekorras.

Ptk. 9. — uus ptk. endise „sotsiaal- poliitilised asutised“ asemel.

Kui võtta tuttavamaid sotsiaal- poliitika mõiste definitsioone, siis näeme et suurem osa sellest, mis senistes eelarvetes esinenud „sotsiaal- poliitiliste“ asutistena, ei osutu kuidagi sarnasteks asutisteks.

Näiteks prof. Sombart käsitab omas „Ideale der Sozialpolitik“ sotsiaal- poliitikat kui üht majandus- poliitika haru, mis sihitud teatud majandussüsteemi alalhoidmisele või hävinemisele. Prof. Adolf Wagner ütleb artiklis „Über soziale Finanz und Steuerpolitik“, et „sotsiaal- poliitika all mõistame üldiselt niisugust riigi poliitikat, milline tahab teostada väärolude kõrvaldamist jaotamise protsessis seadusandluse ja valitsemise teel.“ Prof. Bortkevits — tähendab, et „sotsiaal- poliitika pole muud, kui seadusandluses ja valitsemises avalduv riigi seisukohavõtmine sotsiaalsete vastolude kohta.“ Prof. Van der Borgh — defineerib sotsiaal- poliitikat kui „kogu abinõusid, mille eesmärk on mõjutada üld- huvides sotsiaal- olukorda, tähendab ühiskonda kuuluvaid seltskonna klasside vahet.“ Prof. Ziviedineek- Südenhorst — võtab sotsiaal- poliitikat „kui ühiskonna eesmärkide jooksva saavutamise kindlustamise poliitikat.“

Jättes lahtiseks küsimuse — missugune ülalloeletud sotsiaal- poliitika definitsioonidest on kõige tabavam — see analüüs viiks meid kaugele üle käesoleva artikli piiride ja praegu pole see ka tähtis, näeme vaid et mitte ühegi alla neist pole võimalik viia kõiki senistes eelarvetes leiduvaid sotsiaal- poliitilisi asutisi. Sotsiaalse heakorra ptk. alla on koondatud kõik need asutised ja sisseseaded, mis mujal, näit. Saksamaal, on koondatud „Wohlfahrt“ gruppi.

Ptk. 12. Majandusosakonna nimetus, kui liig laiaulatusline, on muudetud kinnisvara osakonnaks. Muuseas olgu tähendatud et nii avara mõiste nimetust, kui

„majandus“ mujal eelarvetes ei leidu. Endisesse ptk. 12 — oli koondatud varanduste ja ettevõtete ekspluateerimine, nüüd see ptk. on poolitatud, kuna ettevõtted moodustavad omaette eri-ptk.

EELARVE LISA I.

I. Kulud.

1. Kogukondlik valitsus.

Linna keskadministratsioon, täidesaatvad organid ja eriasutisid (kõik osakonnad, statistikabüroo ja perekonnaseisuamet).

1. Palgad.
2. Kantseleikulud.
3. Küte.
4. Valgustus.
5. Inventaari muretsemine.
6. Raamatukogu täiendamine.
7. Sõidukulud.
8. Muud.

2. Kogukondlikud ülesanded.

Sundusl. Vabatahtl.

1. Riiklikud asutised.
2. Tuletõrje.
3. Ehituse ja tehniline ala.
4. Haridus.
5. Teadus ja kunst.
6. Hoolekanne.
7. Sotsiaalne heakord.
8. Tervishoid.

Kokku:

3. Linna ettevõtted.
4. Laenude tasumine ja % %.
5. Kapitalide asutamine.
6. Linna varanduste kasutamine.
7. Pensionid ja abirahad.
8. Mitmesugused kulud.

Tulud.

1. Linna iseseisvad maksud.
2. Osa- ja lisamaksud riigimaksudelt.

3. Lõivud.

4. Tagasimaksud.

5. Rendid.

6. Riigi toetused kindlaksmääratud otsustarbega.

a) sundusliikude ülesannete täitmine;

b) vabatahtliikude „ „

7. Riigi toetused ilma otstarbeta.

8. Linna varanduste kasutamine.

9. Linna kapitalide % %.

10. Linna ettevõtted.

11. Muud tulud.

12. Erakorralised tulud.

Eelarve seletuskirja I lisa käsitab linna majapidamist orgaanilise tervikununa ja et võimaldada jälgida selle arenemise käiku ja suuna ja tulude vaatlemist formaalsest küljest on tarvilik grupeerida eelarvete andmeid ümber. Suurt tööd see ei too juure, kuna kasu sellest on küllalt suur, mis õigustab tööd. Kuidas ja missuguseid eelarve §§ ja ptk. koondada lisamenomenklatuuri järgi — selle kohta annab seletust detail-juhatuskiri.

Lisa II.

Ülevaade varanduse ja võlgade seisukohta.

(lisandatud tabel).

Et see lisa tarvilik — pole kahtlust. Kas seni on eelarves toodud ülevaateid varanduse ja võlgade seisukohta kuid veidi teise vormi järgi. Käesolev vorm on kooskõlastatud eelarve nomenklatuuriga ja on katsutud teha seda ülevaatlikumaks.

Et eelarve nomenklatuuri muutmise küsimust valgustataks igakülgselt ja kaalutaks läbi, oleks soovitatav et linna-alevi valitsused kaaluksid kohtadel seda küsimust ja teataksid omi seisukohti Liidu Büroole, kes arvestades kõiki märkuseid, töötaks välja lõpuliku kava kõikide detailidega ja juhatuskirjaga.

Materjaliks eelarvete-aruanete nomenklatuuri reformi küsimuse arutamisel.

H. N.

Reaalne kavand iseseisvate kulude ja tulude nummeratsiooniga, millist süsteemi tarvitatakse meil riigi, maavalitsuste ja valdade eelarvete koostamisel.

Linna ja alevi eelarve ja aruanete nomenklatuur.

Kulud.

Peatükk I.

Valitsus ja täidesaatevad organid.

- § 1. Valitsus.
- § 2. Kantselei.
- § 3. Rahandusosakond (raamatupidamine, kassa, maksuasjandus).
- § 4. Statistika ja perekonnaseisuaegade registreerimine.
- § 5. Juriidiline osakond.
- § 6. Revisjoni-komisjon.

Igal paragrahvil on punktid allamal näidatud järjekorras:

1. Teenistustasu.
2. Kantseleitarbed ja kulud (ajakirjad, raamatud, planketid, posti- ja telegrafikulud jne.).
3. Majanduskulud:
  - a) küte, b) valgustus, d) puhastus, e) üür, g) parandused.
4. Telefonikulud.
5. Vallasvara ostud.
6. Trükitööd.
7. Ametsõidud.
- 8, 9 jne. muud ametkonnale kuuluvad erikulud.

Märkus: Vastavate paragrahvide punktide puudusel võib nende nummeratsiooni muuta.

Peatükk II.

Pensionid, abirahad ja arstiabi.

- § 1. Pensionid.
- § 2. Ametnikkude arstiabi (ilma ettevõteta).
- § 3. Toetused ja autasud.

Peatükk III.

Riiklised ülesanded.

- § 1. Kaitseväge korterikomisjoni ülalpidamine.
- § 2. Kaitseväge korterikohustus.
- § 3. Vangimajad.
- § 4. Riigikogu valimised ja rahvahääletus.
- § 5. Vangide vedu alevis.

Peatükk IV.

Tuletõrje.

- § 1. Linna komando ülalpidamine.
- § 2. Toetus vabatahtlikule tuletõrjeseltsile.

Peatükk V.

Üldised tööd.

- § 1. Ehitusosakond.
- § 2. Projekteerimisbüroo.
- § 3. Maamõõdu toimikond.
- § 4. Tänavate, sildade ja kallaste korrashoid.
- § 5. Avalikkude aedade, parkide ja puieseede korrashoid; puukool ja lillekasvatus.
- § 6. Uute tänavate, jalgteede ja platside tegemine.
- § 7. Uulide valgustus.
- § 8. Uulide kastmine.
- § 9. Kanalisatsioon.
- § 10. Prügilademed.
- § 11. Linna planeerimine.
- § 12. Vanad müürid.
- § 13. Muud korraldustööd.

Peatükk VI.

- § 1. Haridusosakond.
- § 2. Algkoolid.

- § 3. Täienduskoolid.
- § 4. Keskkoolid.
- § 5. Kutsekoolid.
- § 6. Haridusalal tegutsevate organisatsioonide toetamine.
- § 7. Toetusrahad ja stipendiumid.
- § 8. Vähemusrahvuste avalikkude koolide ülalpidamine.

Peatükk VII.

T e a d u s j a k u n s t.

- § 1. Raamatukogud.
- § 2. Ajalooline arhiiv.
- § 3. Muuseumid.
- § 4. Abirahad teatritele ja asutistele.

Peatükk VIII.

H o o l e k a n n e.

- § 1. Hoolekande osakond.
- § 2. Täisealiste hoolekanne kinnine.
- § 3. Laste hoolekanne kinnine.
- § 4. Lahtine hoolekanne täisealistele.
- § 5. Lahtine hoolekanne lastele.
- § 6. Suvised lastemängu-murud.
- § 7. Laste päevakodud.
- § 8. Eelkooliharidus.
- § 9. Kutse-nõuandekoht.

Peatükk IX.

S o t s i a a l n e h e a k o r d.

- § 1. Juriidiline büroo.
- § 2. Korterite inspeksioon.
- § 3. Tööstööbüroo.
- § 4. Töökaitse.
- § 5. Linna öömajad.
- § 6. Töötatöölise toetamine.
- § 7. Võitlus korterikriisiga.
- § 8. Muud.

Peatükk X.

T e r v i s h o i d.

- § 1. Tervishoiuosakond.
- § 2. Linnaarst.
- § 3. Supelmajad.
- § 4. Suvitusolukorra tõstmine.

- § 5. Avalikud väljakäigukohad.
- § 6. Kaitserõugetepanemine.
- § 7. Võitlus nakkushaigustega; ambulatoorium.
- § 8. Võitlus suguhaigustega; kombusvalvekoht.
- § 9. Võitlus tiisikusega;
  - a) ambulatoorium, b) abirahad eraorganisatsioonidele.

- § 10. Tervishoidlik inspeksioon:
  - a) arstid, b) kuraatorid.

- § 11. Desinfektsioon.
- § 12. Eraldusmaja.
- § 13. Lahkamiskamber.
- § 14. Keemia-bakterioloogiline laboratoorium.
- § 15. Loomatervishoid.
- § 16. Haigla — kesk või linna.
- § 17. Nakkushaiguste haigla.
- § 18. Naha- ja suguhaiguste.
- § 19. Kooliarstid.
- § 20. Kooliambulatooriumid.
- § 21. Kooli hambakliinikud.

Peatükk XI.

L i n n a v a r a n d u s t e k a s u t a m i n e
j a e t t e v ö t t e d.

- § 1. Kinnisvara osakond.
- § 2. Majad ja muud ehitused.
  - Alljaotustena: teenistustasu, majanduskulud, parandused, immobiilvõla ja % kustutamine, kinnisvara omandamine, uute hoonete ehitamine (mitte ettevõtetele — ilma laenuta).
- § 3. Krundid, heina- ja karjamaad.
  - Alljaotused: riigi ja kaitseliidu maksud, maaparandustööd, maade omandamine.
- § 4. Metsadevalitsus.
  - Alljaotused: teenistustasu, sõidukulud metsa uuendamine ja korrahoid, metsaraiumine ja muud tööstuskulud.
- § 5. Mõisad ja talud rendil.
  - Hoonete parandus, maksud ja muud.
- § 6. Liiva- ja saviaugud.
- § 7. Ettevõtete kahjud.

Peatükk XII.

Rahandusoperatsioonid.

- § 1. Obligatsiooni laenu tasumine ja % %
- § 2. Hüpoteeklaenu „ % %
- § 3. Võlgade tasumine ja nende % % rahaasutistele ja eraisikutele.
- § 4. Kapitalide asutamine.
- § 4. Tagavara summad.

Märkus: § 1 alla võib paigutada ka pt. 1-st rahandusosakonna kulud.

Peatükk XIII.

Mitmesugused ettenägemata kulud.

Peatükk XIV.

Erakorralised kulud
(mis kaetakse ainult laenudest.)

- § 1. Ettevõtete asutamine ja laiendamine.
- § 2. Uute majade ehitamine ja kinnisvarade ostud (mitte ettevõtetele).
- § 3. Koolimajade ehitamine.
- § 4. Mitmesugused muud kapitaaltööd.

Tulud.

Peatükk I.

Varanduslikust seisukorrast olenevad maksud.

- § 1. Kinnisvaramaks hoonestatut kruntidelt ja ehitistelt.
- § 2. sama tühjadel kruntidelt.
- § 3. Tulumaks.
- § 4. Isikumaks.
- § 5. Suvitusmaks.

Peatükk II.

Tööstus-kaubanduslikud maksud.

- § 1. Ärimaks.
- § 2. Puhaskasumaks.
- § 3. Trahterimaks.
- § 4. Sildimaks.
- § 5. Käsi kauplejailt.
- § 6. Kärudelt.
- § 7. Lõbustusmaks.

Peatükk III.

Tarvitusõiguslikud.

- § 1. Hobuse- ja sõiduriistademaks.
- § 2. Koeramaks.
- § 3. Mootorpaatide ja laevade maks.
- § 4. Jahtide, paatide ja süstade maks.
- § 5. Jalgratastemaks.

Peatükk IV.

Mitmesugused maksud ja lõivud.

- § 1. Oksjonitelt.
- § 2. Laskeriistade lubadelt.
- § 3. Aktidelt.
- § 4. Plaanide kinnitamine ja revisjon.
- § 5. Kantselei, isikutunnistused ja hobusepassid.
- § 6. Piirituse ja viina ostulubade asemaks.
- § 7. Trahterimasku puudujäägi katteks.
- § 8. Trahvid.
- § 9. Ettenägemata juhuslikud kannangud.

Märkus: Viivitustrahvid lähevad vastava maksu juure.

Peatükk V.

Rendid.

- § 1. Kuulutuste- ja reklaamkohtadelt.
- § 2. Saapapuhastajatelt.
- § 3. Kalasadamast.
- § 4. Turu- ja laadakauplejatelt.
- § 5. Päevapiltnikutelt.
- § 6. Muud.

Peatükk VI.

Varanduste kasutamine.

- § 1. Tulud majadest (üürid).
- § 2. Tulud maadest (obrok ja rendid).
- § 3. Tulud metsadest.
- § 4. Tulud mõisadest ja taludest (rendilepingute põhjal).
- § 5. Liiva- ja saviaukudest.

Peatükk VII.

Ettevõtted.

Üksikute ettevõtete netto-ülejääk. Igale ettevõttele eri §. Üksikasjalised ettevõtete eelarved ja aruanded koostakse eraldi.

Peatükk VIII.

Sissetulekud eriülesannete täitmisel.

- § 1. Toetused tuletõrje alal.
- § 2. Üldiste tööde alal mitmesugused kannangud ja toetused.
- § 3. Hariduse alal õpemaksud ja toetused koolidele.
- § 4. Teaduse ja kunsti alal toetused raamatukogudele muuseumidele jne.
- § 5. Hoolekande alal kannangud, annetused ja toetused asutiste ülalpidamiseks.
- § 6. Sotsiaalse heakorra alal mitmesugused kannangud.
- § 7. Tervishoiu alal üksikute asutiste sissetulekud ja toetused.
- § 8. Riiklikkude asutuste alal kulude tagasimaksud; alevs vangide veoks ja ülalpidamiseks.
- § 9. Muud ettenägemata sissetulekud, mis ei kuulu eelmistele §§, nagu annetused erikapitalide asutamiseks jne.

Peatükk IX.

Rahandusoperatsioonid.

Tulude ülekanded.

- § 1. Kapitalidest tagasimaksuta.
- § 2. Kapitalidest laenuna.
- § 3. Jooksva arve protsendid.
- § 4. Kapitalide protsendid.
- § 5. Kinnisvara müügist (ehitusfondile juurearvamiseks).

Peatükk VIII.

Erakorralised.

- § 1. Obligatsiooni-laenud.
- § 2. Laenud pankadelt.
- § 3. „ erasisikutelt.
- § 4. „ riigifondidest.
- § 5. „ ehitusfondist (amortisatsiooni-kapitalist) tagasimaksuta.

II. Variant. I—IV peatükkide tulusid võiks liigitada ka sarnaselt, nagu see ettenähtud lühendatud kavas (vaata „Linnad ja Alevid“ nr. 3), s. o.

I peatükk. Osa- ja lisamaksud riigimaksudelt, nagu: tulumaks, puhaskasumaks, ärimaks, viinalubade asemaks.

II peatükk. Omavalitsuste iseseisvad maksud ja lõivud.

Seega väheneks peatükkide arv, ega tekiks mingisuguseid arusaamatusi ega raskusi maksude liigitamisel teatud rühmadesse.

Revue Internationale des Sciences Administratives,

publiée par la Commission internationale permanente des Congrès internationaux des Sciences administratives, Bruxelles.

Me elame rahvaste lähenemise ajajärgus. Seda tõendab kõige paremini rahvusvaheliste organisatsioonide tekkimine. Ilma liialduseta võib öelda, et ei ole ühtegi ala mis ei oleks aluseks jõudude koondumiseks rahvusvaheliste organisatsioonide näol. Koonduvad isegi riigid oma valitsuste näol (Rahvaste liit), koonduvad parlamendid (Parlamentide-vaheline ühing) jne. See koondamise ja lähenemise protsess saab kestma ka edasi, sest on

möödunud ajad, kus võidi elada omaette, võidi ümbritseda end kõrgete müüridega, võidi kindlustuda teiste vastu tornidega, vallidega jne. Praegu oma riiki üles ehitades, teda kindlustades, ei tule eraldada end teistest, vaid minna nendega ühes, püüdes kasutada oma olude kohaselt teiste kogemusi, võtta neilt üle kõike seda, mis võiks meilgi olla samuti elujõuline. Elu ei seisa surnud punktil, vaid ta muutub ühes ajaga. Mis täna oli hea ja

otstarbekohane, võib olla homme takistuseks edasiarenevale elule.

Me elame riikidena, kuid riik on pärsiv ja täidab oma ülesannet, kui valitsemisaparaat on hästi korraldatud. On küll õige, et iga rahvas püüab korraldada seda aparaati oma arusaamise järgi, kuid on samuti õige, et jättes teiste rahvaste kogemusi arvesse võtmata, sarnane korraldus võiks valmistada palju pettumusi. Sellega tuleb arvestada ka meil, kes me alles hiljuti astunud iseseisva riigina rahvusvahelisse riikide perre.

Meil kui ka mujal on päevakorral valitsemisaparaadi ümberkorraldus. Kõnelatakse parlamendi kriisist, valitsemise võimu koondamise, võimude parema jaotuse vajadusest, valitsemisaparaadi lihtsustamisest jne. Selleks et jõuda otsusele, kuivõrd tõsiselt tuleks arvestada nende nähtustega meil, on kahtlemata vaja ammutada andmeid selle kohta, kuidas samadele nähtustele reageeritakse välismaal. Seda võimaldab meile kirjandus. Rõõmustavaks nähtuseks kirjanduse

alal on Brüsselis Administratiiv-seaduste rahvusvaheliste kongresside rahvusvahelise alalise komitee väljaandel ilmuv aegkiri „Revue Internationale des Sciences Administratives“. Ta iga ei ole pikk — alles teine aasta, kuid seda suurem on ta tähtsus, tema poolt pakutav abi. Eriti meie omavalitsustegelased, kellest — olgu tähendatud — lõppude-lõpuks oleneb suuna andmine meie omavalitsusele, ei tohiks keelduda sellest abist. Seda abi on meile vaja — on vaja nii meie omavalitsuse kaitsmisel kui ka selle väljaahitamisel. Kuid meie omavalitsustegelased on ühtlasi ka riigiteglased; sarnastena nad on aga huvitatud, et terve valitsemisaparaat, kuhu kuulub osana ka omavalitsus, töötaks korralikult. Et sellele tarviliselt kaasa aidata, neil on vaja kogemusi, on vaja teadmisi. Seda kõike annab neile kõnealune aegkiri.

E. M a d d i s o n,

Rahvusvahelise alalise komisjoni liige ja Eesti sektsiooni esimees.

„LINNAD JA ALEVID“

EESTI LINNADELIIDU
:: HÄÄLEKANDJA ::

Ilmub 1929. aastal, oma teises aastakäigus, tuues artikleid ja teateid kodu- kui välismaade linnaomavalitsuste korraldustest ja elust, tutvustades nende kavatsuste ja saavutustega j. n. e.

Ajakiri ilmub 10 korda aast.
Üksiku numbril hind 25 senti.
Aastakäik (10 nr.nr.) Kr. 2.50.

TOIMETUS JA TALITUS:

Eesti Linnadeliit, Tallinn, Raekoda.

Eesti Linnadeliidu

väljaandel

on ilmunud
ja temalt saada:

- H. Neuhaus. „**Omavalitsuste arvepidamise põhjused**“ . . . . . Kr. 1.50
- „**Linnamaksu seadus**“. Kodifitseerinud O. Tief . . . . . „ —.50
- „**Esimene Eesti omavalitsustegelaste kongress**“ „ 2.50
- Omavalitsustele . . . . . „ 2.—
- „**Linnad ja Alevid**“. 1. aastakäik, 1928. a. . . . . „ 2.50

